

Sinan MEYDAN : Menderes'in Tarihi Cami Kiyımı

Menderes'in Yıktırdığı Camiler ve Mescitler

AKP'nin **"cami söyleminin"** Mehmet Şevket Eygi'den etkilendiği açık. Ancak başta Başbakan olmak üzere AKP'li yetkililer, Mehmet Şevket Eygi'nin yazıp söylediklerini bile işlerine geldiği şekilde kullanmışlardır. Şöye ki, Eygi **"Cami Kiyımı"** adlı kitabında, **"Cami kiyımı 1950-60 arasında da devam ederek yol açma bahanesiyle nice tarihi caminin temellerine kadar yıkılmasına sebep oldu"** diyerek 1950-1960 arasında DP ve Menderes döneminde yıkılan ve satılan camilerden de söz etmiştir. Ancak başta Başbakan olmak üzere AKP'li yetkililer **"cami söylemlerinde"** hiç bir zaman bu durumdan söz etme gereği duymamışlardır.

Bu nedenle ben de DP lideri Menderes'in sattırdığı ve yıktırdığı camilerden söz edeyim. Kim bilir belki Sayın Başbakanımız gelecek grup toplantısında da DP'nin ve Menderes'in yıktırdığı camilerden söz eder!

Araştırmalarım sonunda Menderes zamanında **sadece İstanbul'da 54 tane caminin yol açma ve değişik imar faaliyetleri sebebiyle yıkıldığını** öğrendim. DP döneminde İstanbul Tophane, Karaköy, Fatih, Eminönü, Beşiktaş'da tam anlamıyla bir tarihi cami katliamı yaşanmış.

DP ve Menderes döneminde İstanbul'daki tarihi cami ve mescit katliamı İstanbul'un imarı için getirilen **Fransız Mimar Henry Prost** eliyle gerçekleştirilmiştir. **Zeki Bağlan Hoca**, 2010 yılındaki bir konferansında bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

"İlk darbeyi Saraçhane-Unkapanı arasında vurur. Çandarlı İbrahim Paşa Hamamı, Altuncuzade Tekkesi ve Süleyman Halife Mektebi bir yana Hoca Teberrük Mescidi sanat değeri çok yüksek bir binadır. Revani Mescidi hiç gereği yokken yıkılır. Divan Edebiyatının ünlü isimlerinden Revani Çelebi'nin mezar taşı dahi kırılır. Bir Bayezid devri eseri olan Firuzağa Mescidi yola tesadüf etmez. Buna rağmen bileti kesilir, ortadan kaldırılır.

Hoca Sinan tarafından yaptırılan Azepler Mescidi Fatihli yıllardan kalmadır ama hamamı ile birlikte yola katılır. Kanuni devri hatırası Tüfenkhane Mescidi üç kuruşa satılır. Saraçhane Mescidinin üzerinde ise şu an resmi daireler vardır.

Prost, bu kadarla yetinmez. İkinci yıkım Fırtınası ile (1955-57) yol kenarında kalan mescitleri de ayıklar. Zeytinciler Mescidi yok edilir.. Voynuk Şücaeddin Camii'nin yıkım emrini kimin verdiği hiç anlaşılabilir. Hazire bile darma duman edilir, İstanbul'un ilk Belediye Başkanı Hızır Bey'in mezarı ortada kalır. Arsalar tekrar camileştirilemesin diye hızla betonlaştırılır ki bu alanda İMÇ blokları yayılır.... Sadece 56-57 yılları arasında 54 camiyi yıktırır. Bunun yanında hamamların, tekkelerin, sebillerin, çeşmelerin hesabı yapılmaz..."

Prof. İlber Ortaylı, Milliyet gazetesinde "Cami Olmaktan Çıkan Camiler" başlıklı yazısında Menderes'in İstanbul'da Mimar Sinan'ın mescitlerini, camilerini buldozerle yıktırıldığını, ancak hiçbir Müslümanın nedense bu gerçekten söz etmediğini şöyle ifade etmiştir: "70 ila 50 sene evvelinin camiyi ambar yapma, kışla yapma olaylarını tekrarlamak ne tarihi açıklamaya yeter ne de politika yapmaya, üstelik yeterince delil de ileri sürülmüyor. Falan mahallelerdeki camilerin depo yapıldığı söyleniyor ama Menderes'in imar çalışmaları sırasında rölöveleri ve albümleri bile çıkarılmadan tarihe gömülen Mimar Sinan mescitlerinden, Beyazıt'ta yıkılan Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii ve medresesinden, Topkapı'daki Kara Ahmet Paşa'nın Mimar Sinan eseri zarif sebilinden (ki bence istisnai bir Rönesans tipi fontanaydı, inşaat makinelerini dayayıp yıkılışını gözümle gördüm) bahseden Müslüman yok. Bu memleketin tahribi şu veya bu grubun işi değildir. Toptan yaptığımız bir kepezeliştir."

İstanbul'un tarihini en iyi bilen Türkiye'nin sayılı sanat tarihçilerinden **Prof. Dr. Semavi Eyice**, Milliyet gazetesinde Neşe Mesutoğlu'na verdiği röportajda, Menderes'in bazı camileri yıktırıldığını ileri sürmüştür.

1950'lerde Yeni Sabah gazetesinde yazar olan Semavi Eyice, Adnan Menderes'in **Sekban Paşa Mescidi, Mimar Ayaz Camii, Velide Camii'nin türbesi** gibi dini eserleri yol yapmak için yıktırıldığını anlatmıştır.

Eyice, kendisinin bu cami, mescit ve türbelerin yıkılmasına gazetesinde itiraz ettiğini ancak uyarıldığını da belirtmiştir. Eyice, Türk tarihi için önemli olan Zeyrek evlerinin de bu dönemde yıkıldığını söylemiştir.

Prof. Semavi Eyice, **"Sanat Alemi"** dergisinden Ülkü Ö Akagündüz'e verdiği röportajda da bu gerçeğin altını çizmiştir:

İşte Semavi Eyice'in o röportajından bazı bölümler:

"Menderes döneminde nice ibadethaneler şuursuzca yıkıldı. (Menderes'in) adına görkemli bir türbe yapıldı; ama günahı da çoktu hani." diyen Eyice, İstanbul'da geniş caddelere, meydanlara ve yeşil sahalara karışıp giden elliden fazla caminin bazısı, projeleri hiç tehdit etmediği hâlde biraz da keyfî uygulamalarla ortadan kaldırılmış. Semavi Hoca, Menderes'in açtırdığı Atatürk Bulvarı'na kurban giden iki camiden şöyle söz ediyor:

"Bozdoğan kemerinden Aksaray'a inerken sağda iki küçük cami vardı. Baba Hasan Alemi ve Oruç Gazi Camileri. Baba Hasan Alemi'yi daha o zaman vakıflar kiraya vermişti. Hatta bir öğretmen oturuyordu içinde. Cadde üstünde olmamasına rağmen yıktılar onu. Oruç Gazi mamurdu, kullanılıyordu. Hiç lüzumu yokken yıkıldı o da. Bulvar açıldığında, dört tarafında servi ağaçlarıyla çok şirin bir durumu vardı, caddeden dışarıda ve biraz çukurdaydı zaten. Kimin aklına estiyse, lüzumsuz burada dediler, yıktılar."

"Adana'da kentin göbeğinde, camisi, medresesi, kütüphanesiyle görkemli bir külliye düşünün. 1650'lerde Cafer Paşa yaptırmış, 1950'de cadde genişleyecek bahanesiyle yıkılmış. Ne var ki arsa hala boş, külliye yıkıldığı ile kalmış, şehrin anıtsal yapısının yerinde şimdi çömllekçi var".

İşte İstanbul'da DP döneminde Menderes'in yıktırıldığı ve tahrip ettirdiği tarihi camilerden bazıları:

-1465 tarihinde inşa edilmiş olan tarihi Murat Paşa Camii Vatan caddesi yapılırken 1957'de yıkılmıştır.

-Pertevniyal Lisesi yakınlarında bulunan tarihi Oruç Gazi Camii, 1956 yılında yol yapım çalışmaları sırasında yıktırılmıştır.

-Yeni Kapı yakınlarında Fatih döneminden kalma 1479 tarihli Çakır Ağa Camii yine yol yapım çalışmaları nedeniyle 1958'de yıkılmıştır.

-Aksaray'da Vatan cadesinin başlangıcında yer alan Fatih döneminden kalma Camcılar Camii ve çeşmeleri, 1957 yılında yol yapım çalışmaları nedeniyle yıkılmıştır.

-Aksaray'da,1555 yapımı tarihi Kazasker Abdurrahman Camii 1957'de yol yapım çalışmaları nedeniyle yıkılmıştır.

-Karaköy Kabataş arasında -bugünkü Mimar Sinan Üniveristesi'nin tam karşısındaki-Salıpazarı Süheyl Bey Camii 1957'de yol yapım çalışmaları sırasında yıkılmıştır.

-Karaköy Kabataş arasındaki 1878-1879 yapımı, özgün mimariye sahip çok nadide eserlerden biri olan Karaköy Mescidi veya camisi 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında yıkılmıştır.

-Karaköy Kabataş arasındaki II. Mahmut döneminden kalma, 1826 yapımı, tarihi Nusretiye camii ve sebili 1958'de yol yapımı sırasında tahrip edilmiştir.

-Karaköy Kabataş arasındaki Mimar Sinan eserlerinden Kılıçali Paşa Camii ve dükkanları 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında tahrip edilmiş, bazı duvarları yıkılarak yeniden yapılmıştır.

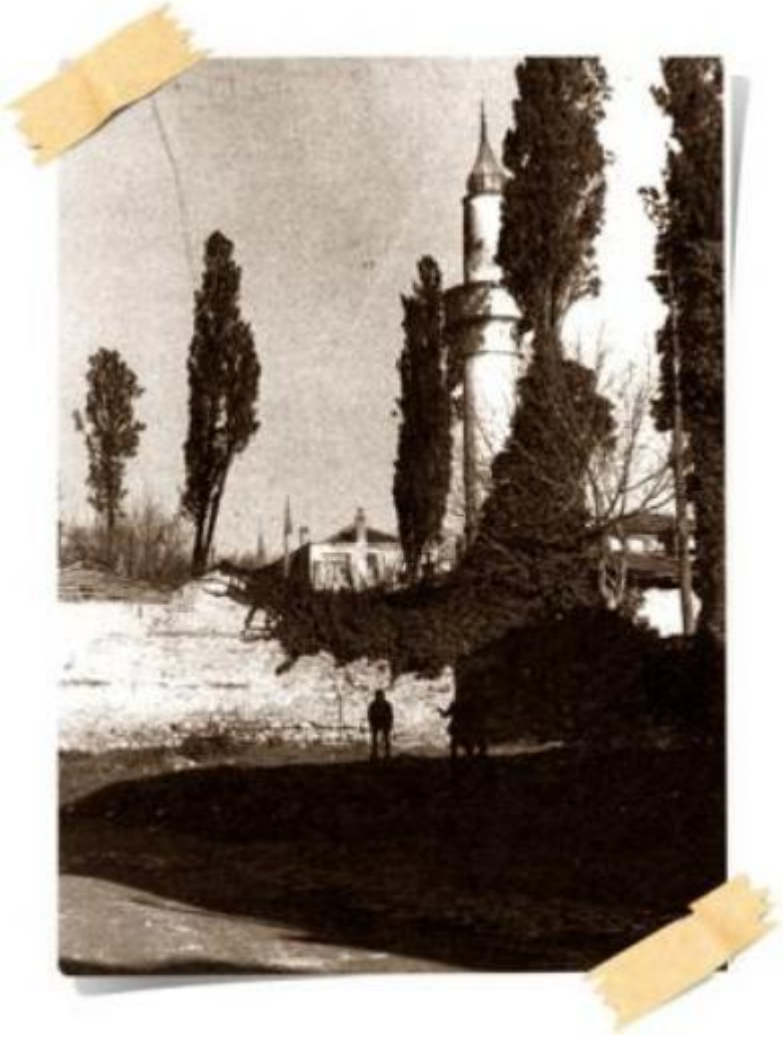

Menderes döneminde yıkılan camilerden biri

Adana'da cadde genişletmek bahanesiyle 1950'lerde yıkılan Cafer Paşa Camii

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1956'da yıkılan Oruç Gazi Camisi'nden iki ayrı görüntü

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1958'de bazı bölümleri yıkılıp yeniden yapılan Nusretiye Camii

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1957'de yıkılan Süheyl Bey Camii (yakından görünüm)

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1957'de yıkılan Süheyl Bey Camii (uzaktan görünüm)

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1957'de yıkılan Murat Paşa Camii (uzaktan görünüm)

DP ve Menderes döneminde İstanbul Aksaray'da Vatan Caddesi yapılırken birçok tarihi cami yıkılmış ve zarar görmüştür

Karaköy'de kıyıda, Galata Köprüsü'ne bakan Ziraat Bankası'nın (bir zamanlar Avusturya Bankası) hemen arkasında yer alan, fotoğraftaki bu küçük şirin ve zarif cami, 1958'de DP döneminde Menderes tarafından meydan genişletmesi bahanesiyle yıkıldı. Oysa ki uzmanlara göre, eğer amaç, gerçekten de meydan veya yol genişletmesi ise caminin yıkılmasına gerek yoktu. Nitekim bu cami ile aynı hizada bulunan Ziraat Bankası'na dokunulmadan yol genişletilmiştir.

Menderes döneminde Bayrampaşa'ya Stadyum Yapılması için Yıkılan Tarihi İstanbul Surları

İstanbul'un birçok tarihi camisini yıktıran DP ve Menderes, (tarihi camilerin bakım ve onarımı konusunda çıkarılan yasaya rağmen) İstanbul'un abidevi camilerine de ilgisiz kalmıştır. Bu durum dönemin basınınca eleştirilmiştir. Örneğin, **Sultanahmet Camii'nin etrafının gecekondularla kuşatılmasını ve bakımsızlığını** Metin Engin, 1953 yılında Cumhuriyet gazetesinde şöyle eleştirmiştir: **"İstanbul'un en büyük tarihi abidelerinden olan Sultanahmet Camisi gecekonduların ve usulsuz inşaatın istilasına... üç beş teneke parçası ya da taş bulan her şahıs caminin duvarına bitişik bir gecekondu inşa ediyor. Sultanahmet Camisi'nin hali ise büsbütün utanç verici.1950'de Vakıflar tarafından tamir**

edilirken bir amalenin dikkatsizliği yüzünden kül olan, camiye bitişik mahfil-i hümayun üç seneden beri harap ve yanık bir vaziyette bırakılmış.Bu feci manzara muhteşem caminin bütün güzelliğini ortadan kaldırmaya kafi geliyor. Vakıflar Umum Müdürlüğü acaba neden burasını tamir edip camiyi bu çirkin vaziyetten kurtaramaz."

Bu noktada insanın aklına birkaç soru geliyor:

- 1. İsmet İnönü** keyfi nedenlerle camileri kapatmadığı halde **"İsmet Paşa camileri kapattı!"** diye birileri yıllardır milleti kandırırken; **Adnan Menderes**, bazı tarihi camileri ve mescitleri yıktığı halde neden hiç kimse **"Menderes camileri ve mescitleri yıktırdı!"** diye çıt bile çıkarmamıştır.
- 2. Menderes döneminde** Türkiye'nin dört bir yanındaki tarihi kiliseler, cemaati olmadığı halde, törenlerle ibadete açılırken, neden hiç kimse **"Menderes Türkiye'de Hıristiyanlığın yayılmasını sağladı!"** diye bağırıp çağırmamıştır.
- 3. Çok daha önemlisi** AKP döneminde 2010 yılında satışa çıkarılan **İzmir Foça'daki Kozbeyli köyü camiinden** neden hiç söz eden yoktur?
- 4. "Tek parti CHP camileri kapattı"** diye sızlananlar neden hiçbir zaman **"Tek parti döneminde açılan Halkevleri ve Köy Enstitülerini DP kapattı. Böylece Türk aydınlanması büyük bir darbe yedi."** demez? 1951'de DP ve Menderes, Türkiye'nin dört bir yanındaki 478 Halkevi merkezini, 5000 Halkevi şubesini ve 4000 Halkodasını kapatmıştır. 1954'te de o güne kadar 25.000 öğretmen yetiştiren Köy Enstitülerini kapatmıştır.

Sonuç olarak diyeceğim şu ki: **Tarih üzerinde işinize geldiği gibi tepinemezsiniz beyler...**

Cumhuriyet tarihi yalanlarına cevap vermeye devam edeceğim...

Not: Bu konunun ayrıntılarını **CUMHURİYET TARİHİ YALANLARI, 2. KİTAP** adlı kitabımdan öğrenebilirsiniz.

[Sinan MEYDAN / 7 Nisan 2013, sinanmeydan.com.tr](http://sinanmeydan.com.tr)

[status draft]
[nogallery]
[geotag on]
[publicize off|twitter|facebook]
[category istihbarat]
[tags DEMOKRAT PARTİ DOSYASI, Sinan MEYDAN, adnan Menderes, Tarihi Cami Kiyımı]